

շարժիչը, խաբեբայ և անստոյգ կը կոչեն զասիկայ .

Spes vaga pectora ludit.

Պատրանք սրտից՝ Յոյս յեղյեղուկ :

Գոլլինս անգղիացին՝ փափուկ նայուածքով, զիւթիչ ժպիտով և խարտեաշ մազերով Աստուած մը կ'ենթադրէ ըզ-
Եոյս :

ԱՐԿԱԾՔ

Ի խորտակման նաշու միոյ՝ .

Ալիքն զիզացեալ էին, և ծովն առհասարակ փոխեալ էր 'ի փրփուր եռացեալ, և հրազէնք՝ ամենակալին որոտալով որոտային, և երկիր սասանէր : Ի հարկանել նաւուն ընդ յատակ՝ անդէն և անդ խորտակեալ փշրէր որպէս ունդ յարդի հոսեալ հեծանոցաւ : Այլ յառաջ քան զայն նաւապետն վազվազէր 'ի խելս նաւուն, բարձեալ երկուսինչ փոքունս, մէն 'ի միում՝ բազկի . — զմանկիկն իւր և զգետրիկն փոքրիկ : Երկայն էին վարպէ նոցա և ծածանէին ղերեսօք նոցա . և մինչ այն ինչ պրծեալ զնա համարէաք՝ զթեալ անկաւ . այլ պնդապինդ ունէր զնոսա 'ի գրկին : Իսկ ամբոխնաւորդացն . — աւանդ թշուառականացն . — կոհակք հարեալ կորզեցին զնոսա . կէպ ջախջախեցան, կէպ կուրեղեն փրփրացեալ ալեացն, այլք անկան գիտապաստ . շունչն ցանկալի ելիք սարտեալ 'ի նոցանէ . ոչ որ 'ի խորտակեալ բեկորոյ անտի՝ յորոյ վերայ կուռեալն կայր՝ ոստեալ 'ի տախտակամած անդր, բուռն հարկանել զձեռաց որ կարկառէին հասանել 'ի նոսա . այլ յորսայսեալք անկանէին և կային մնային մեծաբաց աչօք : Իսկ նաւապետն կուռեալ կայր միայնակ կենդանի : Աղերսէին նմա և տսէին . նաւապետ, ե-

թէ սիրեա զԱստուած, ընկեա այսր զտղայքդ : Իւնա ընկէց զմին, զգեռաբողբոջ մանկիկն երկամեայ . բայց ալիք ծովուն կորզեցին զնա 'ի լարծուն դարափանցն և ընկուզին 'ի խորս . տեսին զնա, լուան զձայն զճիչ աղաղակի նորա : Յայնժամ ել կանգնեցաւ, ամբարձ զտղայն զմիւս . և ամենայն ամբոխ ժողովրդեան մերոյ կարկառեալ զգորովալիւր բազուկսն՝ աղաղակէր . ընկեա այսր, ընկեա այսր . և նա արար այնպէս . պարզեաց զաջ իւր 'ի կուրծս կոյս գեղջ երիցուն . և 'ի նմին պահուալիք մեծակուտակ զեղաւ 'ի վերայ նոցա : Եւ որք տեսինն զայն 'ի ծովեղբէն՝ ասէին, եթէ ընկուզին ալիք զնըշխար նաւուն և մանր խորտակեցին, որպէս կին զի արկեալ զձեռսն 'ի հայս՝ մանրեալ փշրիցէ զշառաշիղ աղի 'ի վերայ ուռուցելոյ հացին : Ձգեալ հանաք զմարդիկն մեր . երկուք 'ի նոցանէ մեռեալք էին, կոծեալք 'ի ծովէն, և գըլուկք նոցա անկեալ կախեալ կային : Բազուկք գեղջ երիցուն մերոյ թափուրք էին . քանզի ալիք կորզեցին ըզգեղեցիկն, զգեղեցիկ գառնիկն : Բազում անգամ տեսանեմք արդ զերէցն մեր կանգուն առ երի տապանի աղջկանն փոքրկան . բայց նա անպարտ է 'ի մնասուէն, անպարտ է 'ի մնասուէն :

Ինձեւնի Ապոլոնի :

ԿԱԼԿԱԴԱ

Բարեկամ Հնդկաստանի ըսուած անգղիական օրագիրը հետեւեալ տեղեկութիւնները կու տայ Կալկադայի վերայօք :

« Գիտնալու է որ Կալկադա լոնտրայի նման քաղաք մ'է, կեդրոն վաճառականութեան, և գետին ափանցը վրայ երկու կողմէն արուարձաններ ունի : Կալկադա իրեք մեծ մաս կը բաժ-

1 Grace նաւ Սուտէրլէնտայ :

2 Էանթք կայծականց :

1 Հեղինակն՝ քաղցեալ բազուկս տսէ :

նուի. քոռն կալկապա ըսուածը, Ա. քոռարմաննէրը որ կալկապայի հետ Հուկլի գետոյն նոյն կողմն են, և հոն կը բնակին մեծաւ մասամբ Եւրոպացիք ու Մահմետականք, և Հովրաճ որ Պենկալայի մայրաքաղաքին Լամպէտհը՝ կըրնայ ըսուիլ: — Այս երեք թաղերս միատեղ այնչափ բնդարձակ չեն՝ որչափ որ Պոմպայի իր 4500 հեկտար տարածութեամբ և 800000 բնակչօքը, և կամ որչափ Մատրաս իր կէս միլիոն բնակչօքը. սակայն կալկապա, առանց իսկ հաշուելու Հովրահը, միլիոն մը բնակիչ ունի: Վերջին աշխարհահամարին նայելով, վաճառականաց բնիկ թաղին մէջ միայն՝ բնակչաց թիւն 378066 հոգի է, որոնցմէ 11067 Եւրոպացի և Ամերիկացի են, 10950 Եւրոպական — Հնդիկ, 33 Յոյն, 722 Հայ, 1443 Ասիացի. ասոնցմէ զատ ուրիշ զանազան ազգեր ալ կան, ինչպէս 548 Հրեայ, 113 Փարսի, 37 Ափրիկեցի, 408 Զինացի, 113365 Մահմետական և 219380 Հնդիկ: Բոլոր այս ժողովուրդս կը բնակի 15976 աղիւսաշէն տներու և 42917 հիւղերու մէջ: Այս վերջին բնակչաց թիւը քիչ է, որովհետեւ բնդհանրապէս տասը հնդիկ մէկ տան մէջ կը բնակին, և դարձեալ շատ մը Եւրոպացւոց բնակութիւններ կան ուր անթիւ ծառաներ կ'ապրին, առանց համբելու դպրոցները և բազմամարդ պանդոկները: Անցեալ տարի գրեթէ 23000 հոգի մեռան, որոնցմէ 100ին 22ը մաղձացաւէն և մէկ մասն ալ ծաղկի հիւանդութենէն:

«Կալկապա, Հնդկաստանի մայրաքաղաքն և Պենկալայի գահանիստը, միայն սլաւառնէրու քաղաք չէ, ինչպէս շատերը կը կարծեն, այլ ստոյգ արևելեան Լոնտոն մը իր գետովը, վաճառական բնկերութիւններովը և գործունէութեամբը: Ինչպէս Լոնտրա՝ հոն ալ կան նաւաշինութեան աւազաններ, մթերանոցներ, վաճառանոցներ և ու-

րիշ զանազան շէնքեր բազմաճիւղ վաճառականութեան մը գլխաւորներուն կամ ներկայացուցիչներուն համար. կան նաև մեծ պանդոկներ, ուր անգլիացի դրամագումարոց գործակալքն առուտուր կ'ընեն հնդկաստանցի վաճառականներու հետ:

«Ասոնցմէ զատ կը գտնուին հասարակաց շէնքեր. ինչպէս փոխարքային պալատը, դատաստանարանը, հասարակաց ժողովարանը, փողերանոցը, որ աշխարհիս մէջ ամենէն բանուկը կրնայ ըսուիլ. մաքսատունը, հեռագրոց և նամակաց ու ազ պաշտօնարանը և վերջապէս Եւրոպացի մեծամեծաց տները: Իսկ Հուկլի՝ ծովէն հարիւր վաթսուց մղոն, և վաթսուց ալ կալկապայէն հեռու, Գանգէսի երկու դէմադէմ ճիւղերէն կը ձևանայ. զոր Հնդիկք բուն Գանգէսը կը համարին, այն նուիրական և օրհնեալ գետը որ իրենց Նիլոսն է: Ասիկա իրաւցընէ Դամիզ գետին զաղափարը կու տայ, որովհետեւ ունի անոր պէս իր վաճառքը թափելու, խարխալ ձգելու տեղերը, նաւերը, մակոյկները և նաւաքարչերը: Սակայն պէտք է խոստովանիլ որ Հուկլիի և Դամիզի մէջ միայն նմանութեան կերպարանք մը կայ, որովհետեւ երկու գետերուս նաւաստի և աշխատող ժողովուրդը բոլորովին իրարմէ կը տարբերի. Գանգէսի վրայ ամէն ազգերէ մարդիկ կը տեսնուին, իսկ 'ի Դամիզ միայն Եւրոպացիք են: Բայց գլխաւոր տարբերութիւնը ասոր վրայ չէ, անկէց աւելի պէտք է զանազանել իրարմէ երկու գետերուն նաւարկութիւնը:

» Գանգէսը անտարակոյս աւելի լայն գետ մ'է 'ի կալկապա քան Դամիզը՝ ի Լոնտրա, և տասնապատիկ աւելի ջուր ունի, թէպէտ և հարիւր անգամ ալ աւելի աւազուտ է: Անոր համար շատ ժամանակէ 'ի վեր նաւարկութիւնն այնչափ դժուարացած է որ նաւ մը ամենայն զգուշութիւն ընելով հազիւ կըրնայ խարխալ ձգելու տեղը հասնիլ: Իրաւ է որ բազմութիւն նաւաքարչերու կ'երթան եկող նաւուն օգնութեան,

1 Լոնտոնի մեծ թաղ մ'է գետոյն մէկալ կողմը:

Բայց ծախքն ալ չատ մեծ է. մտածեցին որ դարման մը գտնան այս բանիս, և անոր համար գետին ալ եզերքին ճիւղերէն մէկուն վրայ, որ Մաղլաճ կամ Մաղվաճ կ'ըսուի, սկսան նոր նաւահանգիստ մը շինել. կ'ըսեն թէ պէտք եղած ստակը ճարուած է և քիչ ատենուան մէջ զարմանալի երազութեամբ գործը առաջ դնաց: Այս նոր նաւահանգիստը պիտի կոչուի Նաւահանգիստ Գեւորդիկ, որ 27 անգղիական մղոնի երկայն երկաթուղեաւ պիտի միանայ Կալկադայի հետ: Վաճառքները շուրջ կառուցող քաղաք բերելուն ծախքը եռապատիկ նուազ պիտի ըլլայ քան թէ բռնակրով բերելը »:

ՄԱՆՐ ԳԻՏԵԼԻՓ

Ոսկերովք Ուրարայ: Ուրալ նահանգին մէջ չորս ոսկեհանք կայ տէրութեան վերաբերեալ. և են Եգադերին — պուրկ, Պոկոսլովսի, Զլադուքի և Կառապլակոտադ. առաջինը ամենէն հինն է, 1754ին գտնուած. այն թուականէն մինչև 1864 այս հանքէս հանուած է 1975 բուտ (իբրև 32000 քիլ.):

Պոկոսլովսի, որուն փորումը սկսած է 1823ին, հանուած է 1422 բուտ (որ է ըսել 23280 քիլ.):

Կառապլակոտադ 1823էն 'ի վեր 386 բուտ (մօտ 5000 քիլ.):

Ամենէն նորագոյնն է Զլադուստոյինը, որ և ամենէն շահաբեր. 1825ին գտնուած է, և արդէն տուած է 1906 բուտ (իբր 3200 քիլ.):

Առանձնականաց հանքերն 1825էն ինչուան 1864 տուած են 6347 բուտ (103880 քիլ.). բոլորը մէկտեղ 13546 բուտ (իբրև 196000 քիլ.):

Գործաճուարիւն հաւկրքի յԱնգլիա: — 1866 տարւոյն առաջին հինգ ամիսներուն մէջ 196,000,000 հաւկրթէն աւելի բերուած են դրսէն յԱնգլիա. ինչուան 1861 բոլոր տարուան մէջ բերուածներն այս թուոյս չէին հասած. առջի տարին (1865) դրսէն բերուած հաւկրթներուն թիւը այնչափ աւելցաւ որ թէպէտ քիչ մը չափազանց կ'երևայ, որը միլիոնի կը հասնէր. իսկ անցեալ տարւոյն միայն մայիս ամսոյն 31 օրուանը մէջ բերուածներն՝ 56,000,000 ընդանցան. 1854ին մաքսատանց մէջ հաւկրթներուն վրայ դրած գինն էր՝ 120 հատին 5 ֆրանք 60 հարիւրեակ. բայց ուրիշ նիւթոց պէս հաւկրթներուն գինն ալ այն ատենէն 'ի վեր սուղցած է, և վերջի վեց տարիներուս մէջ նոյնչափին ածէքը 7 ֆրանք և կիսէն աւելի բարձրացած է:

Օրագրիս փետրուար թուոյն 64 երեսը, սիւնակ առաջին, տող առաջին, Նախնայելի գրուած անունը ուղղելու է Նախնայելի մարտ թուոյն 67 երեսը, երկրորդ սիւնակը, տող 23. Մարտի 1-ը տպուածը կարդալու է Մարտի 1-ը. նոյն թուոյն 96 երեսը, առաջին սիւնակ, տող 6. Պ. Սրբաւոր Տիբեհայի գրուածն ուղղելու է Պ. Սրբաւոր Տիբեհայի: